

D2066

Een toekomstverkenning

D2066

Een toekomstverkenning

Colofon

Geschreven naar aanleiding van de
Route66 Alumnidag op 2 juli 2016:
D2066, de toekomst van de partij.

Met dank aan alle sprekers en deelnemers.

Teksten, geschreven op persoonlijke titel:
Margot Aelen, Nienke Beek, Sarah
Berckenkamp, Hugo van Haastert, Maurits
Hekking, Mattijs Loor, Jorien Migchielsen,
Michael van der Plaat en Ido Venhuizen

Redactie: Margot Aelen,
Jorien Migchielsen en Mattijs Loor

Vormgeving: Mattijs Loor

Route66 is het talentprogramma van
D66. Wij zijn veertig D66'ers tussen
de 25 en 33 jaar. We verdiepen ons in
politieke onderwerpen, ontwikkelen onze
politieke vaardigheden en verbreden ons
sociale netwerk binnen en buiten D66.
Het programma duurt twee jaar en alle
activiteiten organiseren we zelf. Ieder jaar
ronden twintig deelnemers het traject af en
stromen er na de selectie twintig nieuwe
Routers in.

Inleiding	
Route66 kijkt vooruit	4
Thema 1: Institutioneel	
Blendlepolitiek	6
Thema 2: Inhoudelijk	
De radicale opdracht van D66	10
Thema 3: Electoraal	
Voor bijna iedereen het beste idee	14

Route66 kijkt vooruit

Het 50-jarig bestaan van D66 leeft op alle plekken binnen de partij. Ook binnen Route66 besteedden we hier aandacht aan. Maar waar door velen wordt gereflecteerd en soms weemoedig wordt teruggekeken op de beginjaren van de partij, keken wij vooruit. Op zaterdag 2 juli kwamen Routers en alumni van Route66 bij elkaar om een dag lang te spreken over D66 in 2066. Met sprekers van buiten, maar vooral met elkaar. Want verbetering of verandering begint van binnenuit. In deze mini-bundel geven we weer tot welke vragen en antwoorden deze dag heeft geleid.

Door Margot Aelen

Zoveel mensen, zoveel meningen. In een progressieve partij met zoveel vooruitstrevende leden blijkt het niet gemakkelijk om het met elkaar eens te worden over een te varen koers. Desalniettemin blijkt uit de gesprekken een aantal rode draden waarvan we het de moeite waard vinden deze vast te leggen en op te werpen voor een verdere verkenning en verdieping. Aan de hand van een drietal thema's doen wij een aantal suggesties, en bieden we aan om mee te denken over de komende 50 jaar.

Onze huidige **institutionele** vorm is niet langer houdbaar. Hoewel we nog altijd volop inzetten op ledenwerving, vragen wij ons af of een lidmaatschap van een politieke partij nog wel past bij hoe

toekomstige generaties hun leven indelen. In Blendlepolitiek doen wij de oproep te verkennen op welke wijze burgers zich kunnen verbinden aan de partij of een gedachtegoed zonder een lidmaatschap. Maatschappelijke organisaties kunnen hier een belangrijke rol in spelen.

Inhoudelijk stellen wij voor een aantal kernwaarden te verdiepen die in 2066 ingevuld zouden moeten zijn. Het betreft hier duurzaamheid, rechtvaardigheid en eigenaarschap. Ook binnen Route66 bestaat het sentiment om te herbezinnen of thema's die door velen als typisch D66 worden ervaren, wel de gewenste effecten hebben. Een sociale correctie op een overmatig liberaal sociaal-liberalisme, moet worden overwogen.

Ten slotte blijkt ons **electoraat** nog altijd een erg homogene groep. Als D66 een breder publiek wil aanspreken, zal zij zich niet alleen moeten onderscheiden, maar zal zij moeten nadenken over hoe deze mensen aan te spreken. Hoe komen we over en hoe veranderen we ons imago van een kleine, elitaire niche-partij? Een meer toereikende vorm van communicatie is stap één.

Wij denken dat we in 2066 op alledrie de bovenstaande thema's onszelf moeten hebben heruitgevonden. Alleen op die manier blijven we progressievelingen aanspreken en creëren we een breed profiel dat niet onuitgesproken of vrij van idealen is. De typische D66 idealen zijn immers, vinden wij, idealen voor iedereen.

Margot Aelen
Nienke Beek
Sarah Berckenkamp
Hugo van Haastert
Maurits Hekking
Mattijs Loor
Jorien Migchielsen
Michael van der Plaats
Ido Venhuizen

Blendlepolitiek

D66 is een vereniging van gelijkgestemden die het sociaal-liberale gedachtegoed delen. Om te blijven voortbestaan hebben wij burgers nodig die het nut en de noodzaak van de partij inzien. Wij dienen ervoor te zorgen dat burgers zich op de een of de andere manier bij ons aansluiten, zodat zij zich gehoord voelen in de politiek.

De landelijke organisatie van D66 moet dienend zijn op de inhoud, voorschrijvend op uitvoering en faciliterend op personen.

Door een handreiking te doen op de inhoud, kunnen wij op een professionele manier 'bottom-up' de koers bepalen.

D66 is opgericht vanuit de gedachte dat de politiek dichter bij de burger moet komen. In vijftig jaar tijd is veel veranderd. Een referendum, ooit een kroonjuweel, is anno 2016 misschien niet meer de beste oplossing om de politiek dichterbij de mens te brengen en inspraak van burgers te vergroten. In deze bijdrage stellen wij een aantal mogelijke oplossingen voor, die een toekomstbestendig D66 in 2066 kunnen realiseren.

Door Sarah Berckenkamp, Nienke Beek en Jorien Migchielsen

In een veranderende samenleving dient de politiek mee te veranderen. In een tijd waarin D66 als partij professionalisering hoog op de agenda heeft staan, geeft Route66 graag tegengas om buiten de bestaande kaders te kijken of deze kaders uit te breiden. In dit stuk geven we weer wat dit betekent voor D66 in 2066. We maken grofweg een indeling in professionalisering van de

vereniging, lidmaatschap anno 2066 en de verbindende rol van de partij in de maatschappij.

Professionalisering van de vereniging

De landelijke organisatie D66 ontleent haar bestaansrecht aan haar 25.500 leden. Zij dient dienend te zijn in het bepalen van de inhoud en stijl van de politieke boodschap en zij ondersteunt

de volksvertegenwoordigers bij talentontwikkeling en in het politieke spel. Sinds de val van D66 in 2006, lijkt het Landelijk Bureau de verantwoordelijkheid over de vereniging steeds meer naar zich toe te trekken. Wellicht uit angst om weer te vallen. Wij vragen ons af of deze aanpak wel bij een gedecentraliseerde en democratische vereniging als D66 past. Het Landelijk Bestuur kan binnen de huidige kaders de volksvertegenwoordiging beter faciliteren dan dicteren.

Dit kan bijvoorbeeld door het scouten en begeleiden van politieke vertegenwoordigers zo transparant mogelijk te organiseren, waarbij D66-leden mogelijk ook mee kunnen kiezen wie hen vertegenwoordigt. Personalisering wordt steeds belangrijker in deze tijd en ook in de politiek (zie o.a. Jesse Klaver of Geert Wilders). Burgers stemmen, zowel lokaal als nationaal, steeds liever op de persoon dan op een partij. Het is van belang dat de personen op individuele issues binnen de partij aanspreekbaar zijn, maar ook inhoudelijk de link kunnen leggen met de partij als geheel. Het staat buiten kijf dat het Landelijk Bureau zorg draagt voor goede training en coaching voor deze personen. Het Landelijk Bestuur kan richtlijnen opstellen die de integriteit waarborgen voor de individuen en de partij.

De vereniging is hiermee controlerend en kaderstellend, maar daarbinnen kan zogenaamde Blendlepolitiek¹ plaatsvinden. Blendlepolitiek is een vorm van politiek die burgers de mogelijkheid geeft om losse thema's te ondersteunen, en niet op de partij als geheel te hoeven stemmen.

¹ Blendle is een online kiosk waarin je losse artikelen van kranten en tijdschriften kunt kopen, dus niet de hele krant.

Ook kan een stem verdeeld worden over meerdere kandidaten. Bijvoorbeeld omdat er volksvertegenwoordigers per issue zijn.

Daarnaast zou D66 kunnen kiezen om een selectoraat te kiezen, dit zijn niet per se leden van de partij, maar prominenten uit de samenleving (zowel landelijk als lokaal). Zij bepalen wat de partijpunten worden, of zelfs wie de volksvertegenwoordiging wordt. De volksvertegenwoordiging kan daardoor ook bestaan uit niet-leden. Dit selectoraat komt voort uit de aansluiting die D66 als partij aangaat met organisaties buiten de politiek (zie later onder 'Verbindende rol van de partij in de maatschappij'.) Tegelijkertijd zou je ook de Volksvertegenwoordiging in de huidige vorm geheel of deels kunnen veranderen door te kiezen voor loting, zowel bij verkiezingen binnen als buiten de partij. Als bij de verkiezingen het opkomstpercentage 60% is, kan er bijvoorbeeld voor gekozen worden de overige 40% van de verkiesbare plaatsen te verloten onder burgers.

Professionalisering kan een gevaar zijn voor de partij. De gedachte regeert dat professionalisering vaak hand in hand gaat met meer controle vanuit Den Haag en minder autonomie op lokaal niveau. Een dergelijke benadering zou het democratisch gehalte in de vereniging ter discussie kunnen stellen en de afstand tussen het Haagsche en het lokale kunnen vergroten. Door het opstellen van regels en voorschriften raakt het Landelijk Bureau het contact kwijt met de lokale afdelingen. Terwijl juist de lokale afdelingen het Landelijk Bureau moeten voeden met de inhoud van wat er speelt. Het Landelijk Bureau moet faciliteren om die voeding op Landelijk niveau aan de orde te krijgen.

In 2066 wensen wij een veel meer decentrale organisatie te zijn. Het verbeteren van de verenigingsstructuur lijkt een grotere uitdaging te zijn. Een veranderende vereniging vraagt een heldere organisatiestructuur en duidelijke taakverdeling waarbij landelijke, regionale en lokale afdelingen als evenknieën georganiseerd zijn. Zij staan elkaar niet in de weg, maar werken in elkaars verlengde. Tegelijkertijd moet een regionale of lokale vereniging voldoende autonoom zijn om op bestuurlijk niveau in vrijheid te kunnen acteren en haar leden te kunnen laten spreken en mee beslissen. Het Landelijk Bureau moet dienend zijn op de inhoud, bijvoorbeeld door het doen van een handreiking; faciliterend op het gebied van personen, als mensen bijvoorbeeld behoefte hebben aan training; en voorschrijvend op het gebied van huisstijl en vormgeving.

Lidmaatschap anno 2066

Anno 2016 kampen verenigingen in Nederland, en met name politieke partijen, met een terugloop van ledenaantallen. Ook de opkomst bij verkiezingen laat regelmatig te wensen over. In de komende jaren zullen besturen steeds transparanter moeten worden, wat in deze informatiemaatschappij ook een logische trend is. Ook door de komst van nieuwe vormen van inspraak en wellicht Blendlepolitiek, zal de burger opnieuw meer geïnteresseerd raken in de politiek. Burgers zullen steeds beter begrijpen wat er in de politiek besloten wordt en willen daarom ook graag een stem hebben in de politieke besluitvorming.

Door het afnemen van de verzuiling in de vorige eeuw, zijn er geen heldere kaders voor burgers meer (nodig) om keuzes in

het leven te maken. Vroeger stemde je bijvoorbeeld PvdA, was je lid van de VARA en las je de Volkskrant. Burgers van nu 'shoppen' langs verschillende voorkeuren. Ook een partijlidmaatschap van nu is geen levenslange commitment. Het is nu vaak zo dat burgers iedere vier jaar op iets anders stemmen. De burger is niet meer trouw aan een politieke partij. Wat is een lidmaatschap in 2066 dan nog waard?

Leden van nu kunnen op lokaal, regionaal of landelijk niveau meedoen, -denken en -beslissen. Je kunt vrijwilliger worden, je kunt meedoen aan inhoudelijke discussies in thema-afdelingen en je kunt je stem uitbrengen op partijcongressen. Hoe legitiem is, gezien de teruglopende ledenaantallen en "shoppende" kiezers, deze vorm van democratie en lidmaatschap nog?

Wij vragen ons af of in de toekomst een lidmaatschap nog een voorwaarde moet zijn om een politieke functie te bekleden. Ten eerste wil D66 zich als partij op gebied van diversiteit ontwikkelen. Lidmaatschap verplichten werkt onbedoeld selectief, als de partij niet divers is. Ten tweede zijn volksvertegenwoordigers vertegenwoordigers van het volk. Zij staan ergens voor, zij hebben vrije ideeën. Ook zij hoeven niet per definitie lid te zijn van een politieke partij. Als je te vrije ideeën wilt beteugelen, en volksvertegenwoordigers wilt committeren aan een bepaald gedachtegoed, kan het verkiezingsprogramma als contract dienen. Bestuurders daarentegen voeren het beleid uit zoals bepaald door de volksvertegenwoordiging, zij staan formeel boven de partijen. Een eventueel lidmaatschap van een politieke partij staat los van hun functie. De

bestuurders worden geselecteerd door de volksvertegenwoordiging. Dus de partij bestaat in de eerste plaats voor mensen met een gedeeld gedachtegoed.

Verbindende rol van de partij in de maatschappij

Diversiteit en voet aan de grond in het maatschappelijk middenveld zijn twee uitdagingen voor D66. Of wij als partij toekomstbestendig zijn en harde klappen kunnen opvangen, hangt af van ons draagvlak in de maatschappij. Het Landelijk Bestuur wil onze zichtbaarheid vergroten en via verschillende initiatieven nieuwe doelgroepen aanspreken. D66'ers worden geattendeerd op maatschappelijke posities, diversiteit staat hoog in het vaandel en jong talent wordt bij de partij betrokken.

Dit gedachtegoed kan nog intensiever worden gevoed door klankbordgroepen op individuele thema's. Deze groepen hoeven niet te bestaan uit leden, maar kunnen een soort huwelijk zijn met maatschappelijke organisaties. D66 dient duurzame verbintenissen aan te gaan met maatschappelijke organisaties die hetzelfde doel voor ogen hebben op een bepaald onderwerp. Huwelijken zijn echter anno 2066 niet meer zo duurzaam als in 1966, dus scheiding is altijd mogelijk. Ook polygamie is geen issue meer. Ook dit is dus een stukje Blendlepolitiek.

Ook zullen er denktanks worden gevormd per thema, waarin alle experts en geïnteresseerden op dat gebied kunnen deelnemen. Politieke partijen nemen daaraan deel en putten daar kennis uit. Politieke partijen zijn dan verenigingen waarbij leden elkaar vooral vinden in het gedachtegoed, in ons geval het sociaal-liberale gedachtegoed.

De vereniging van 2066 dient een onafhankelijk platform te zijn waar ideeën uit denktanks, vertegenwoordigende organisaties en verschillende lagen uit de bevolking samenkomen. Een dergelijke aanpak brengt politiek dichterbij de mens, en de mens dichterbij de politiek.

De radicale opdracht van D66

Tijdens de alumnidag van Route66 in juli van 2016 heeft een deel van de aanwezigen zich beziggehouden met de politiek-inhoudelijke koers van de partij. Om ons daarbij te prikkelen, werden wij uitgedaagd om een visie te ontwikkelen voor het Nederland dat we in 2066 zouden willen zien. Die uitdaging heeft scherpe inzichten opgeleverd; de visie van Route66 voor ons land in 2066 bevat een al even radicale opdracht als het Appèl uit 1966. Onderstaand geven we in vogelvlucht de belangrijkste thema's aan die aan de orde kwamen. Ze nodigen uit tot verdieping in een breder Route66-project.

Door Hugo van Haastert en Maurits Hekking

De afgelopen jaren had D66 de antwoorden op de vragen van die tijd. Het ging over hervorming van de arbeidsmarkt en de woningmarkt, maatregelen om de vergrijzing te kunnen dragen, bescherming van de burgerrechten en de zelfbeschikking van mensen. De tijdgeest vroeg om ietwat technocratische oplossingen. D66 was, in de geest van Van Mierlo, pragmatisch, en schuwde grootste visies over radicale verandering. Maar de tijdgeest verandert en het is de vraag of we ook de relevante antwoorden hebben op de vragen van de toekomst.

Tijdens de alumnidag werden er in onze sessie drie wandelingen gemaakt om belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen te verkennen, die

antwoorden kunnen bieden over de inhoudelijke koers van D66 voor de komende 50 jaar. De eerste wandeling ging over het leven van het individu, de tweede over de (Nederlandse) gemeenschap en de derde betrof de staat van onze planeet. Dwars door die wandelingen kwamen een aantal kernwaarden naar voren die in 2066 ingevuld zouden moeten zijn: duurzaamheid, rechtvaardigheid en eigenaarschap.

Een duurzame wereld

De wandeling over de Aarde van 2066 stelde een eenvoudige eis aan onze toekomst: dat ook de kinderen van onze kinderen op een schone, veilige planeet kunnen leven en waar ze van evenveel vrijheid kunnen genieten als wij.

Duurzaamheid gaat in essentie om het geloof in de mensheid en solidariteit met generaties, die we niet eens zullen kennen. D66 moet de partij zijn die zich voor deze generaties inzet. Maar wie deze opdracht serieus neemt, beseft zich tevens dat Nederland dan radicaal anders zal moeten worden ingericht de komende decennia. We moeten in volle vaart een omwenteling naar een schone, circulaire economie maken, dat zal forse investeringen vragen en D66 moet niet schromen om hier een radicale boodschap over uit te dragen.

Een circulaire economie betekent een economie, waarin geen beroep meer wordt gedaan op grondstoffen die we maar een keer gebruiken. Hiermee kunnen we de natuur en onze leefwereld behouden. Beleid moet, zeker in de toekomst, hierop geënt zijn. De vervuiler gaat betalen, de vergroener krijgt alle ruimte, fiscaal en in regelgeving. Als we onze economie circulair willen gaan inrichten, dan zullen we daar ook het nodige geld voor moeten investeren. Misschien is de koolstofschuld wel belangrijker dan de staatsschuld, omdat het eerste onherroepelijke schade doet aan onze leefomgeving. Daarom zijn de kinderen van onze kinderen gebaat bij een overheid die durft te investeren in duurzaamheid, wetende dat het rendement op langere termijn eindeloos hoog is. Alleen dan is het mogelijk onze welvaart in 2066 op zijn minst te hebben behouden.

Eerlijk delen

De opdracht om te komen tot een rechtvaardige samenleving in 2066 vraagt eveneens om een grondige herbezinning. De richtingwijzers van D66 bevatten voldoende aanknopingspunten voor een invulling van deze waarde. De koers zal echter verlegd moeten worden. Vertrouwen

op de eigen kracht van mensen is een goede zaak, zolang het niet betekent 'zoek het zelf maar uit'. Prestaties werden volop beloond, maar werd de welvaart ook verdeeld? We denken zo ontzettend internationaal, dat we zijn vergeten om te vragen of men nog wel kan meekomen in onze idealistische vergezichten. Voelt iedereen zich onderdeel van een duurzame, harmonieuze samenleving of is er een groep die zich steeds minder vertegenwoordigd voelt door de politiek?

In onze wandeling door een rechtvaardige samenleving werd er door Routers dan ook gevraagd om een sociale correctie op een overmatig liberaal sociaal-liberalisme. Dat vraagt om het eerlijker verdelen van de welvaart door radicale kansengelijkheid en het beschermen van de welvaartsstaat. Falende markten en een verbrokkelende samenleving zetten de sociale samenhang ernstig onder druk. Er zal meer rechtvaardigheid moeten komen tussen generaties en tussen landen om het doorgeslagen individualisme tegen te gaan. De kern van die opdracht is het invullen van een radicale kansengelijkheid, waardoor iedereen meerdere kansen krijgt in het leven om er wat moois van te maken.

In een rechtvaardig 2066 kunnen mensen zich in alle vrijheid uiten, zolang ze anderen maar geen schade toebrengen. Diversiteit wordt gevierd in onze tolerante samenleving en iedereen krijgt de kans om mee te komen. Dat vraagt echter wel een scherpe correctie op de huidige fixatie op economische groei: die mag nooit ten koste gaan van sociale rechtvaardigheid en maatschappelijke inclusie van iedereen die mee wil doen. Want mensen zijn belangrijker dan geld.

Eigenaarschap

Op onze wandeling door de wereld van 2066 zien we mensen die zich allemaal betrokken voelen bij hun gemeenschap. Een actief burgerschap, waarin mensen zich verantwoordelijk voelen voor het oplossen van maatschappelijke problemen en waar die verantwoordelijkheid ook kan worden gedragen. Mensen zijn eigenaar van hun eigen lichaam, hun eigen buurt, hun eigen gemeenschap en hun eigen bestuur. Dat is wellicht de meest radicale, democratische opgave die D66 in 2066 vorm heeft gegeven. Het vraagt een herziening van ons politieke proces.

De veranderingen in onze moderne tijd, met globalisering en digitalisering, zijn in 2066 nog veel verder dan nu. Maar in die mooie toekomst zijn het mensen die eigenaar zijn van die moderne samenleving. Dankzij inspraak, zelfbeschikking en deliberatie weet iedereen zich eigenaar van maatschappelijke vraagstukken, klein en groot van aard. Elk maatschappelijk probleem wordt op het juiste niveau opgepakt. Mensen, hoog- en laagopgeleid, worden ook actief betrokken en serieus genomen door de politiek. Hiervoor zijn werkbare politieke instrumenten ontwikkeld.

Doordat mensen zelf kunnen beschikken over hun eigen leven en hun omgeving voelen ze zich daar gelukkig bij. De Europese Unie is in 2066 verregaand gedemocratiseerd. Dankzij voorverkiezingen en Europese lijsten kunnen burgers zich laagdrempelig inzetten voor politieke zaken. Europese E-voting maakt het mogelijk om tussen verkiezingen door mee te praten over vraagstukken. De globalisering is niet meer

een kwestie van vrije handel, maar van eerlijke handel. Dat heeft het draagvlak voor de mondialisering duurzaam vergroot. In 2066 voelen mensen zich gehoord en krijgen verschillende stemmen allemaal een plek in de samenleving. Die pluriformiteit is als een regenboog terug te zien in het bestuur. In het begin van de 21e eeuw moest men nog erg wennen aan de versnippering van het politiek landschap, maar toen men eenmaal de veelkleurigheid begon te waarderen werd het al snel gezien als een democratische deugd.

Voor bijna iedereen het beste idee

Voor veel D66'ers is het lastig is om op korte, heldere wijze te formuleren waar de partij voor staat, terwijl ze over de verschillende inhoudelijke standpunten genoeg weten. Voor buitenstaanders is het nog moeilijker te verwoorden waar het bij D66 om draait. Maakt dat D66 een niche-partij, of zijn we wel degelijk een partij voor iedereen? Hoe kunnen we onze D66-waarden beter overbrengen? En waarom bereiken we sommige potentiële kiezers niet? Aan de hand van deze vragen is de electorale toekomst van D66 verkend.

Door Ido Venhuizen, Mattijs Loor en Michael van der Plaats

In 2066 is D66 dé reden dat onze democratie is blijven bestaan. We hebben kans gezien onze ideeën beter in de samenleving bekend te maken, om een band op te bouwen met heel veel Nederlanders en met hen te werken aan de toekomst. En we zijn in staat geweest met een heldere boodschap de kloof tussen politiek en maatschappij te dichten. Dat is een mooi toekomstperspectief, maar hoe komen we daar?

We willen vooruit, en dat wil u ook

Onze ideeën en waarden passen bij de belangen en opvattingen van een grote groep Nederlanders. Wij, D66'ers, vinden dat met het realiseren van onze standpunten de wereld op zijn mooist is. En als we in gesprek gaan met mensen, zijn velen het met ons eens. Die groep

kiezers bereiken we echter in 2016 lang niet helemaal.

In het electorale speelveld van nu is D66 de enige echte middenpartij. Bij bijna alle andere partijen zijn voor ons stemmen te winnen. Dat kun je 'weinig onderscheidend' noemen, maar het is wel degelijk een kwaliteit. Polarisatie wordt er in ieder geval door vermeden en in toekomstige regeringen kunnen we gemakkelijk een sleutelpositie innemen. We onderscheiden ons in dit politieke midden door altijd een vooruitstrevende houding aan te nemen. Dat vergeten we alleen wel eens te vertellen.

We vergeten ook wel eens onze politiek dicht bij mensen te brengen. We praten abstract, in beleidstaal, en gaan maar

weinig in gesprek met groepen die we niet tot ons normale electoraat rekenen. Als we, op weg naar 2066, mensen duidelijk kunnen maken wat onze ideeën in hun leven aan verschil maken, bereiken we veel meer van onze kiezers in het progressieve midden.

We zoeken mensen op en luisteren

Uit een kleine steekproef van gesprekken op straat, in de Utrechtse wijk Kanaleneiland, blijkt dat veel mensen de politiek in zijn geheel zat zijn. Het gevoel heerst dat er niet naar ze geluisterd wordt, dat politici er niet voor hen zijn. Dat heeft niets met D66 in het bijzonder te maken, want de meeste van deze mensen weten überhaupt niet waar D66 voor staat. De mensen die wel iets weten, zien meer concrete redenen om op de SP of GroenLinks te stemmen. Bij die partijen weet je wat je krijgt. Volgens sommige mensen in deze steekproef is D66 een soort kopie van de VVD, voor andere zijn we nagenoeg hetzelfde als GroenLinks. We troffen geen D66 'haters', maar ook nauwelijks 'lovers'.

Dit alles is geen verrassende uitkomst van een kleine steekproef aan gesprekken in een wijk waar mensen grotere zorgen hebben dan wat er onder de Haagse kaasstolp vandaag nu weer gebeurt. Het meest verrassende aan de steekproef is hoe prettig mensen het vinden als leden van een politieke partij naar ze luisteren. Daar kan D66 op weg naar 2066 veel winnen: door het gesprek aan te gaan zonder per se te willen overtuigen, juist ook op die plekken waar mensen nu niet op D66 stemmen.

Door te zorgen dat we, zowel offline als online, zijn waar mensen zijn, bouwen we

richting 2066 een band op met veel meer Nederlanders. Het maakt eigenlijk niet uit of dat in de sportschool is of in de moskee, op festivals of online via Facebook. Onze volksvertegenwoordigers staan niet boven de maatschappij maar erin, ze luisteren goed en verwoorden onze ideeën in heldere taal.

We winnen vertrouwen door helder en duidelijk te zijn

Om te zorgen dat al die Nederlanders waar we onderweg naar 2066 naar luisteren en mee spreken ons ook begrijpen, is het essentieel dat onze eigen boodschap helder en duidelijk is. Een uitgebreid, lang verkiezingsprogramma zal sommigen aanspreken omdat het geen punt onbenoemd laat, maar een beknopte, duidelijke variant nodigt meer mensen uit tot lezen en beklijft waarschijnlijk beter.

Een verkiezingsprogramma is echter niet de enige uiting van onze opvattingen. Om een duurzame vertrouwensrelatie op te bouwen met de kiezer, dient D66 altijd in begrijpelijke taal te communiceren over haar standpunten en idealen. Hoewel dit zeker lokaal soms al goed gebeurt, bereiken we hier nog steeds niet het publiek mee wat we zouden kunnen bereiken. Naast de inhoud, zal de partij daarom ook veel meer moeten inzetten op de manier waarop zij communiceert.

Een van de weinige concrete D66 thema's die mensen op straat konden benoemen was 'onderwijs'. Dit laat zien dat het mogelijk is om door herhaling eenvoudige associaties bij mensen te laten beklijven. Dit zou ook met andere hoofdpunten van D66 moeten gebeuren. We denken dat het nodig is dat D66 bouwt aan een samenhangende uiting van alle

standpunten: vanuit de kern van onze idealen. Als we het brede politieke midden willen bereiken, zullen we consequent moeten communiceren vanuit een op gedeelde waarden gebaseerd sociaal-liberaal gedachtegoed.

Tijdens de bijeenkomst op 2 juli deed een aantal deelnemers een poging de bekende vijf richtingwijzers persoonlijker en dichterbij de kiezer te brengen. Hoewel misschien iets minder genuanceerd en minder fraai neergeschreven, blijven ook dan de waarden waar D66 voor staat herkenbaar:

- We doen zelf wat we zelf kunnen
- Samen bereiken we meer
- Inzet wordt beloond, maar we laten niemand vallen
- Gelijke kansen voor iedereen, nu en in de toekomst
- Iedereen mag zijn wie hij of zij is

Van de huidige richtingwijzers werden 'Beloon prestatie en deel de welvaart' en 'Vertrouw op de eigen kracht van mensen' als beste beoordeeld. De titel van het nieuwe verkiezingsprogramma, "Samen sterker - kansen voor iedereen", is een goed voorbeeld van hoe D66 richting 2066 haar opvattingen aan een breder publiek kan overbrengen.

Naast dat onze uitingen begrijpelijk moeten zijn, moeten ze ook persoonlijk zijn. Geen lange betogen vol meel in de mond en abstracte termen, maar een helder vooruitstrevend geluid. Wat betekent wat wij willen concreet voor mensen? Misschien met iets minder nuance, maar wel dichterbij: zodat de kiezer weet wat onze ideeën concreet veranderen aan zijn leven of aan dat van zijn kinderen.

Om dergelijke boodschappen overtuigend neer te zetten moeten we ons als partij meer rekenschap geven van het belang van emoties en persoonlijke verhoudingen. De kiezer moet aan ons merken dat we hem begrijpen en onze standpunten moeten zowel op rationele overwegingen als op persoonlijke waarden gebaseerd zijn. Deze waarden, de door zo velen gedeelde idealen van D66, moeten ruimte krijgen in het debat. Daarnaast moeten we het persoonlijke niet schuwen: de perceptie van de kiezer bepaalt uiteindelijk zijn stem en daarin spelen persoonlijke, soms irrationele opvattingen ook een rol. Als men zegt 'jullie luisteren toch niet naar me', dan heeft het geen zin om te zeggen dat we wel luisteren. Het heeft dan zin om te luisteren en eventueel uit te leggen waarom we, op basis van onze waarden, een andere keuze maken. Zo versterken we keer op keer het vertrouwen van een individuele kiezer.

Een steeds terugkerend woord in het nadenken over sociaal-liberalisme is vertrouwen. Bij dit vertrouwen hoort verantwoordelijkheid: steeds weer gaat het over de eigen verantwoordelijkheid van mensen en over de verantwoordelijkheid van de overheid. Zoals wij op de eigen kracht van mensen vertrouwen, vertrouwen mensen op de overheid. Door duidelijk te zijn over wat men van ons kan verwachten, zijn in ieder geval onze verantwoordelijkheden helder en is er ook hier ruimte voor meer vertrouwen.

Werk en inkomen

D66 heeft vertrouwen in mensen, iedereen heeft een eigen verantwoordelijkheid om er het beste van te maken. Er zijn echter mensen die moeite hebben om mee te komen in de

samenleving; daarvoor dragen we met z'n allen verantwoordelijkheid.

Duurzaamheid

D66 neemt z'n verantwoordelijkheid, ook met het oog op morgen. We hebben verantwoordelijkheid voor de generaties na ons en daarmee voor de leefbaarheid van planeet. Je kan erop vertrouwen dat D66 de juiste beslissingen neemt om ons land (en de wereld) duurzamer te maken.

Integratie

D66 heeft vertrouwen in alle mensen. Wij accepteren niet dat sommige mensen in ons land door hun afkomst en huidskleur dit vertrouwen bij voorbaat ontzegd wordt.

Europa

D66 heeft vertrouwen in Europa, maar dan moeten we ook de verantwoordelijkheid nemen om het project te laten slagen. Dit is geen eenrichtingsverkeer; kritiek leveren van de zijkant, zeuren als we het er niet mee eens zijn en klagen dat we niet gehoord worden. We spreken uit wat we willen, denken constructief mee en ondernemen actie wanneer dit nodig is.

Onderwijs

Als we mensen een goede opleiding geven kunnen ze beter hun eigen verantwoordelijkheid nemen, en daardoor een goede baan krijgen. Het is daarom de verantwoordelijkheid van de overheid om samen met het onderwijsveld voor goede opleidingen te zorgen voor iedereen.

Al deze op vertrouwen gebaseerde opvattingen zijn echter afhankelijk van

persoonlijke relaties. We vertrouwen mensen, geen dingen, geen organisaties. In 2066 hebben D66'ers een vertrouwensband opgebouwd met heel veel Nederlanders. Door helder en duidelijk te zijn, door te luisteren, door verantwoordelijkheid te nemen en vertrouwen te geven. D66 heeft namelijk, vinden wij, voor bijna iedereen de beste ideeën.

